

سابقه تاریخی

شهرستان قوچان در فاصله ۱۳۰ کیلومتری مشهد مقدس و در مسیر جاده آسیایی و شمال شرقی کشور قرار دارد و محدوده آن از شمال به درگز و کشور ترکمنستان و از جنوب به نیشابور و از شرق به چناران و از غرب به فاروج منتهی می‌گردد و از معبر گمرک باجگیران به کشورهای آسیای میانه متصل می‌گردد و دارای ۲۸ کیلومتر مرز بین‌المللی با کشور ترکمنستان می‌باشد و ارتفاع آن از سطح دریا ۱۳۵۰ متر و با قرار گرفتن در بین ارتفاعات هزار مسجد و آلا داغ دارای آب و هوای معتدل و سرد می‌باشد.

قدمت قوچان به حدود ۲۵۰ سال پیش از میلاد بر می‌گردد. از صدر اسلام تا اوایل تسلط قوم مغول به اسامی آساآک، آشاک، آرسکا، استوا، خوجان، خوشان یاد شده است و سلسله اشکانی که از ۲۵۶ سال قبل از میلاد تا ۲۲۴ میلادی بر ایران حکومت داشته اند، اولین پایتختش در حوالی قوچان امروز بوده است.

شهر قوچان در زلزله پیاپی سالهای ۱۳۱۱ و ۱۳۱۲ ه.ق. در هم ریخت و سیل ۱۳۵۵ ه.ش. نیز زخم دیگری بر سینه مردمان مقاوم و صبور این خطه وارد آورد و خانه های شهر قدیم (قوچان عتیق) را به آوار تبدیل کرد که در همان سالهای وقوع زلزله، شجاع الدوله محمد ناصر خان پس از تهیه زمین در حدود ۱۲ کیلومتری شهر مخروبه، مکانی را برای ایجاد شهر جدید در نظر گرفت.

دشت قوچان و حوزه رود اترک در مجاورت ارتفاعات هزار مسجد و شاه جهان، عامل مهمی در پیدایش تمدنهای پیشرفته حداقل در هزاره چهارم قبل از میلاد و پس از آن بوده و بدلیل اقلیم مناسب و خاک حاصلخیز از گذشته های دور تا به امروز مورد سکونت قرار گرفته است و بدلیل موقعیت جغرافیایی آن در مسیر جاده آسیایی و ترانزیتی کشورهای آسیای میانه از معبر گمرک باجگیران همیشه مورد توجه بوده است.

شهر قوچان بدلیل موقعیت تاریخی از جمله دارا بودن ۱۴۰ اثر تاریخی و داشتن ۳۲ اثر ثبت شده در فهرست آثار ملی و ۲۰ منطقه جذاب گردشگری و موقعیت خاص آن از گذشته مورد توجه بوده و عالمان، عارفان و اندیشمندان و شعراء و پهلوانان صاحب نامی همچون آقا نجفی قوچانی، جعفر قلی زنگلی، استاد قشیری، نوعی خوششانی، صحرایی، بهادری و شکفته بوده است.

وضعیت آب و هوایی

این شهرستان با موقعیت جغرافیایی ۳۷ درجه و ۱۰ دقیقه شمالی و ۵۸ درجه و ۳۰ دقیقه طول شرقی منطقه ای کوهستانی و سردسیر به وسعت ۳۸۳۸ مترمربع می باشد از شمال به مرز ترکمنستان از جنوب به شهرستان سبزوار و از غرب به فاروج و از شرق به شهرستان چناران محدود است . بواسطه وجود ارتفاعات هزار مسجد ، آلاداغ ، محمد بیگ و شاه جهان ، تحت تاثیر توده هوایی قطبی سبیری در زمستان بسیار سرد بوده و در تابستان معتدل است . حداقل مطلق دما ۲۵- درجه سانتیگراد و حداکثر دما ۳۵ درجه ، میانگین سالیانه ۱۲/۵ درجه سانتیگراد است. متوسط رطوبت نسبی در بهار ۶۵٪ و تابستان ۴۰٪ و پاییز ۶۰٪ ، ارتفاع از سطح دریا ۱۲۲۵ متر ، تعداد روزهای یخبندان ۱۲۰ روز میزان بارندگی بر اساس آمار ۱۰ ساله ۲۷۴ میلی متر ، دوره خشکی ۱۵۴ روز می باشد (از اواخر اردیبهشت لغایت مهر)

اماکن زیارتی

مجموعه امامزاده سلطان ابراهیم شهر کهنه :

آرامگاه امامزاده سلطان ابراهیم در شهر قدیم قوچان به فاصله ۱۲ کیلومتری غرب قوچان فعلی و در

یک کیلومتری جاده آسیایی (مشهد - تهران) واقع گردیده است.

بقعه امامزاده سلطان ابراهیم یادگار بازمانده از زلزله های شهر قدیم قوچان است که بنیان اولیه آن به

دوران سلطان محمد خوارزمشاه بر می گردد که در دوره های بعدی مرمت و تغییراتی بویژه در نما

صورت گرفته است.

مجموعه امامزاده سلطان ابراهیم یکی از مکانهای مهم مذهبی - گردشگری و ابنیه تاریخی شهرستان قوچان می باشد و سالانه پذیرای هزاران زائر و گردشگر می باشد.

با توجه به موقعیت مناسب امامزاده در کنار جاده آسیایی ، آبگرم شهر کهنه در نزدیکی آرامگاه بعنوان مکان تفریحی، وسعت نسبتاً زیاد مجموعه امامزاده ، حجره های محوطه امامزاده جهت استراحت زائران، دایر بودن جمعه بازار در بلوار امامزاده از فاکتورهای مهم جانبی در کنار زیارتگاه می باشد که باعث شده استقبال خوبی از این مکان صورت گیرد.

آب گرم شهر کهنه :

در ۱۸ کیلومتری غرب قوچان و در ۶ کیلومتری امامزاده سلطان ابراهیم چشمه سارهای بسیاری با خواص درمانی کم نظیر و حرارت نسبتاً گرم واقع گردیده که دارای استعداد خاص در جذب و جلب گردشگران درمانی بهداشتی می باشد که همه ساله هزاران نفر از اقصی نقاط کشور بواسطه آب شفا بخش و مفیدش به این نقطه که دارای آب و هوای بسیار مطلوب می باشد مسافرت می نمایند.

روستای نوروزی :

روستای نوروزی در ۸ کیلومتری جنوب شهرستان قوچان واقع گردیده است . مقبره امامزاده سلطان حسین روستای نوروزی این روستا را به یک مکان مذهبی ، گردشگری تبدیل نموده است. در طول هفته بخصوص روزهای چهارشنبه زائران زیادی که تعداد آنها گاهی به بیش از هزار نفر می رسد گرد این امامزاده جمع می شوند. سرسبزی های اطراف بنا که بیشتر بصورت باغ بوده و از موقوفات امامزاده می باشد و مسیر آب چشمه که از کنار بنا می گذرد چشم انداز زیبایی را بوجود آورده است. فاصله کم شهر تا روستا که در حال حاضر آسفالت می باشد و شرایط مساعد آب و هوایی این منطقه از دیگر مزایای این روستا محسوب می شود

پارکهای سطح شهر قوچان

- ۱- پارک شهید فهمیده به مساحت ۲۲۹۰۵ مترمربع در حاشیه جاده آسیایی
- ۲- پارک ملت به مساحت ۱۵۰۰۰ متر مربع در انتهای بلوار مصلی
- ۳- باغ ملی به مساحت ۷۷۴۷ مترمربع در خیابان امام خمینی
- ۴- اردوگاه فرهنگی احد متعلق به آموزش و پرورش واقع در حاشیه جاده یوسفخان
- ۵- مجتمع توریستی تفریحی گردشگری تپه های مزرج (در حال احداث) در شمال شهر قوچان و در محدوده ای حدود ۷ هکتار شامل مجموعه فرهنگی ، مجموعه ورزشی ، بازار سنتی ، بازار خود اشتغالی ، مجموعه اقامتی (هتل ، کمپینگ ، تریا ، قهوه خانه سنتی) مجموعه باغ ایرانی ، شهر بازی و ...

بیلاقات

دره یوسفخان:

منطقه مورد نظر در ۱۵ کیلومتری شرق قوچان و در حاشیه جاده آسفالته سد تبارک واقع گردیده که به لحاظ وجود ارتفاعات نسبتا مرتفع و رودخانه دائمی اترک و چشمه سارهای فراوان و وجود سد تبارک آباد و وجود انواع درختان جنگلی و میوه و سبزه زارهای فراوان از چشم انداز مطلوب برخوردار می باشد. با توجه به شرایط خوب آب و هوایی در طول ایام سال از جمله تعطیلات ، تعداد کثیری از شهروندان و علاقمندان به طبیعت از این مکان استفاده می نمایند.

روستای رهورد:

روستای رهورد در ۳۵ کیلومتری شمال شهرستان قوچان، بخش باجگیران واقع شده است. این روستا در گذشته در مسیر راه کاروانیان از روستاهای مهم و پر رونق بوده است. در ۵۰۰ متری غرب این روستا دو بنای تاریخی امامزاده سلطان محمود و بنای سردابه ای شکل در نزدیکی یکدیگر واقع گردیده است. از گذشته دور تا کنون بویژه در ایام نوروز، مسابقات پهلوانی کشتی با چوخه در کنار این امامزاده برگزار می گردد که تعداد تماشاچیان گاهی به بیش از ۲۰ هزار نفر می رسد. همراه با کشتی دیگر بازیهای محلی و آئینی با موسیقی محلی و مراسم خاص محلی بانوان برگزار می گردد.

آبشار و دره سراب:

در ۱۲ کیلومتری جنوب شهرستان قوچان در دامنه ارتفاعات کوه سنگر و محمد بک با ارتفاع تقریبی ۲۸۴۰ متر در سر چشمه رودخانه سراب آبشار بسیار زیبایی قرار گرفته که در نزد اهالی به شاشار معروف است.

ارتفاع آبشار حدود ۲۰ متر و عرض آن ۳۰ متر می باشد که با فضاهاى سرسبز اطراف آبشار چشم انداز بدیعی بوجود آمده است. از روستای سراب تا آبشار، حدود ۳ کیلومتر فاصله می باشد. جریان آب از این دره سرسبز با چندین آبشار کوچک نیز علاقمندان به طبیعت را مجذوب نموده و جهت رسیدن به آبشار بیشتر از مسیر دره تردد می نمایند.

روستای دربادام :

روستای سرسبز دربادام در ۵۰ کیلومتری شمال شهرستان قوچان و در مسیر جاده ترانزیتی قوچان، باجگیران، ترکمنستان قرار دارد. بواسطه جریان دائمی آب رودخانه این روستا و سرسبزیهای این مکان شرایط مطلوبی جهت جذب گردشگر دارد.

در حال حاضر بخصوص در ایام تعطیل تعداد کثیری از شهروندان و روستائیان و زائران دو امامزاده علی بلاغ و امام باد و مسافرین بین راهی منطقه جهت گذراندن اوقات فراغت از این مکان استقبال می نمایند.

روستای شارک :

روستای شارک در ۴۵ کیلومتری شمال شهرستان قوچان و در نزدیکی مسیر جاده ترانزیتی قوچان، باجگیران ، ترکمنستان واقع شده است . با توجه به شرایط خوب آب و هوایی و آشار رودخانه دائمی و سرسبزی و چشم اندازهای زیبا باعث شده طبیعت گردان زیادی از این روستا استقبال نمایند.

دره شمخال :

دره زیبا و کم نظیر شمخال که از روستای شمخال (واقع در ۵ کیلومتری شهر باجگیران و ۸۰ کیلومتری شهر قوچان) آغاز می گردد دارای آب و هوای معتدل و طبیعت بکر و دست نخورده و تنوع گیاهان و حیوانات وحشی می باشد . الحاق رودخانه شارک ، قرچقه، دربادام، شمخال و ورود به دره شمخال و اضافه شدن چشمه های متعدد در مسیر چشم انداز زیبایی به منطقه داده است. وجود درختان میوه وحشی در مسیر دره اعم از انگور ، انجیر ، زالزالک ، زرشک ، شمشک ، آلبالو و ... از دیگر جدابیت های منطقه می باشد.

در فاصله ۱۰ کیلومتری از ابتدای دره فضای جذاب و دیدنی به نام حمام وجود داشته که پذیرای تعداد کثیری از گردشگران در فصل تابستان می باشد و اکثر گردشگران حداقل یک شب را در محل مذکور سپری می کنند.

پروژه گردشگری تفریحی سد تبارک :

به لحاظ استعداد تفریحی و گردشگری حوزه پیرامون سد و اقلیم مناسب این منطقه که دارای آب و هوای معتدل ، باغات و اشجار فراوان ، عبور دائمی رودخانه اترک ، ارتفاعات نسبتاً بلند ، انواع گیاهان داروئی و سنتی ، وجود ماهیهای سفید فراوان و پرندگان مهاجر و بهره برداری از سد تبارک آباد و جاده آسفالتی منتهی به سد همه شرایط را فراهم آورده که در طول ایام سال بویژه ایام بهار و تابستان پذیرای هزاران نفر باشد که از این منطقه استفاده می نمایند.

غار کلر:

غار کلر در کوههای اطراف روستای کلر کنده شده و نام خود را از روستای کلر گرفته است. روستای کلر در دامنه ای سرسبز واقع شده که رودخانه پر آبی در آن جاری است و درختان تنومند و سر به فلک کشیده حاشیه رودخانه چشم انداز زیبایی ایجاد نموده که روستای خود را مستور نموده اند. این غار از آثار تاریخی مربوطه دوره ایلخانی می باشد و به شماره ۵۹۴۴ در فهرست آثار ملی به ثبت رسیده است. این غار با توجه به پیشینه تاریخی و معماری منحصر بفرد یکی از شاهکارهای آثار تاریخی و باستانی منطقه قوچان به شمار می رود که می توان بعنوان یکی از جاذبه های توریستی شهرستان با توجه به موقعیت ارتباطی و مرزی قوچان از آن استفاده نمود.

سلطان زیرابه :

منطقه زیارتی و تفریحی سلطان زیرابه در ۳۵ کیلومتری شمال قوچان و در بخش باجگیران واقع شده است به واسطه سرسبزی و آبادی و چشمه سارهای منطقه و زیارتگاه شاهزاده علی و اجرای مسابقات کشتی در ایام نوروز باعث شده از گذشته دور تا کنون گردشگران و علاقمندان به طبیعت از این مکان استقبال نمایند. با توجه به موقعیت مناسب، شرایط خوب آب و هوایی و چشم اندازهای زیبای اطراف و مزارع و باغات این مکان که بیشتر وقف شاهزاده علی بوده و فاکتورهای مثبت دیگر از جمله جاده آسفالت، نزدیکی به شهر و روستاهای اطراف و کوهستانی بودن منطقه جهت کوهنوردی، محوطه تاریخی شهر جام در این مکان و وجود گیاهان داروئی فراوان در منطقه، این منطقه می تواند یکی از مکانهای مناسب جهت جذب توریست و گردشگر باشد.

روستای برسلان :

روستای برسلان در ۴۰ کیلومتری جنوب قوچان واقع شده است در یک کیلومتری شرق این روستا غارهایی در دل صخره حفر گردیده است. وجود این غارها در کنار جاده و منطقه سرسبز باعث شده از این مکان تاریخی، تفریحی استقبال خوبی گردد. واقع بودن غارها در کنار جاده اصلی روستایی، فراهم بودن آب آشامیدنی چشمه و رودخانه، تاسیسات برق و نزدیکی به روستا از نقاط قوت این منطقه است.

کارونسرای سهل آباد بشماره ثبت ۷۶۰۸

در فاصله ۵۵ کیلومتری جاده قوچان مشهد واقع است، در دوره تیموری با توجه به اهمیت امنیت راهها و رونق اقتصادی در شهرهای خراسان راههای ارتباطی زیادی بین آنها ایجاد شد. بنا به شواهد معماری

و مقایسه آن با دیگر بناهای شناخته شده می توان زمان ساخت آن را در محدوده تاریخی اواخر تیموری تا اوایل صفوی قرار داد.

کاروانسرای سها آباد از نمونه کاروانسراهای سر پوشیده است . طرح کلی آن مربع شکل با ابعاد ۲۵,۳۰ متر در ۲۵ متر است . هم اکنون قسمتی از ضلع شمال غربی به طول ۲۵ متر از بین رفته است . قسمتهای میانی کاروانسرا با گنبد های متعدد که بروی ۲۰ پایه مربع شکل با ابعاد ۱۴۰ در ۱۴۰ سانتیمتر قرار گرفته ، پوشیده شده است . طاقهای بکار رفته از نوع جناقی می باشد ، گنبدها هم از نوع عرقچین هستند و مصالح بکاررفته آجر با ملات گچ است و آجرها مربع شکل با ابعاد ۲۸ سانتیمتر و قطر ۶ سانتیمتر ساخته شده اند.